

Бугарски послодавци у приватном сектору, према истраживању немачке агенције „Дестатис“, најмање су у 2014. години плаћали сат рада у односу на остале земље Европске уније – свега 3,80 евра. По „Дестатису“, просечна цена за један сат рада код приватног послодавца у ЕУ у 2014. години износила је 24,4 евра. Мало испред Бугарске су Румуни, где је сат рада у приватном сектору плаћан 4,8 евра. Следи Литванија са 6,60 евра, Летонија са 7 евра, Мађарска са 7,8 евра по сату. Највиша просечна сатница је у Данској – 42 евра, док су послодавци у немачком приватном сектору плаћали 31,80 евра по сату, тако да је ова земља заузела осмо место међу 28 чланица ЕУ по трошковима које издваја за радну снагу.

Просечне зараде исплаћене у 2014.

	Укупно просек за све секторе	Приватни сектор укупно (са запосленима код предузетника)	Приватни сектор (само правна лица)	Друштвени сектор	Јавни сектор
■ Бруто зарада	61.426	48.713	58.272	55.758	68.774
■ Нето зарада	44.530	35.789	42.540	40.217	49.445

■ Радни сат
Пошто је рачуница, а на основу података званичне статистике српске послодавце у приватном сектору радни сат запосленог у 2014. коштао је у просеку око 2,33 евра. Од те суме, радник је добијао 1,7 евра – колико је коштала паклица цигарета.

Трошкови радне снаге у укупним трошковима пословања у Србији износе око 33 одсто, што је знатно мање него у развијеним земљама где то учешће достиже и 64 одсто, као што је случај у Холандији, казала је професорица др Живка Пржуљ са Београдске банкарске академије.

Да смо међу најмање плаћенима у Европи добро знамо. Кад се поредимо са комшијама, мање од нас зарађују само запослени у Албанији и Македонији. Просечна нето зарада у јануару износила је 39.285 динара, док је просечна потрошачка корпа истог месеца коштала 65.936 динара. За просечну корпу било је потребно 1,68 просечних зарада. Да невоља буде већа, у Србији око 650.000 запослених прима плату са закашњењем, а око 50.000 је прима понекад. Свега око 170.000 запослених у приватном сектору прима плату на време у дан.

Зашто су запослени у Србији међу најмање плаћеним у Европи?

Пре свега, зато што наша економија не напредује још од осамдесетих година прошлог века, кажу економисти. Дошле су нам и несрећне деведесете: распад бивше заједничке државе, санкције, агресија НАТО, наша транзиција са приватизацијом нема краја, наш бруто домаћи производ (БДП), то јест вредност свега створеног у години, једва да досегне 70 одсто вредности ствараног до 1990. Индустијска производња се у 2013. свела на 38,4 одсто обима који је постојао 1989. године.

Миленко Срећковић, председник Покрета за слободу, сматра да су наше бедне плате последица препуштања привреде страним инвеститорима, које држава подстиче високим давањима, пореским олакшицама и изграђеном инфраструктуром, а толерише им се забрана синдикалног организовања.

– Радници немају другог избора осим да пристану да их експлоатишу стране корпорације, чији је одлазак у земље са још јефтинијом радном снагом увек вероватна могућност – каже Срећковић. – Зато што развој домаће привреде властима није био приоритет, школовани одлазе, тако да држава страним корпорацијама поклања уложено у њихово образовање.

Срећковић верује да садашње жалосно стање може да се промени развојем домаће привреде, пре свега пољопривреде, прерађивачке индустрије и информационих технологија.

По речима Драгољуба Рајића, из Мреже за пословну подршку, наше мале плате су последица тешког стања српске привреде, од предузетника до великих система. Лек види у промени односа политике према привреди, али тако што ће се смањити број запослених који раде за државу „за које зараде обезбеђују управо запослени у приватном сектору и њихове фирме, плаћајући порез, разне накнада и таксе.”

– Зараде су овде ниске и зато што су оптерећене високим државним дажбинама – каже Рајић. – Запослени са просечном платом у привреди мора годишње да ради 201 дан за државу да би платио све порезе, доприносе, таксе, накнаде, административне трошкове и услуге монополистичких јавних предузећа. – Држава је прескупа и неефикасна,

корупција одбија инвеститоре и онемогућава развој домаћих малих и средњих предузећа.

Милојко Арсић, професор београдског Економског факултета, подсећа да висину зараде у тржишној економији превасходно одређује продуктивност, а она је у Србији у просеку ниска, јер се недовољно инвестирало у протекле три деценије.

– Због тога су нам средства за рад застарела, па смо неконкурентни, а ни радна снага нема свуда неопходна знања и вештине – објашњава даље Арсић. – Једини начин да продуктивност рада почне да расте, а са њом и зараде, јесте повећање инвестиција. Све једно је да ли су домаће или стране. За значајнији раст продуктивности потребно је да улажемо годишње 25 одсто бруто домаћег производа (БДП), односно вредности свега што створимо у једној години. Током деведесетих улагали смо око 10 одсто БДП, тако да су наша средства рада потпуно застарела. Од 2000. до избијања светске финансијске кризе годишња улагања у Србији су се приближила пожељној четвртини БДП, да би од 2009. почеле значајно да опадају, како приватна тако и јавна.

Како држава да погура раст инвестиција?

– Тако што ће повећати улагања из буџета у изградњу инфраструктуре са садашњих три на пет одсто БДП (око 1,5 милијарди евра), што је само петина неопходних улагања – каже Арсић. – Преостале четири петине требало би да дођу од приватника (око шест милијарди евра годишње). Услов је да држава побољша пословну климу: да унапреди рад институција и других јавних служби – правосуђе, катастар... Да учврсти макроекономску стабилност.

Да ли је политика садашње владе на том курсу?

Арсић сматра да јесте, али се не напредује подједнако „на свим правцима”. У протеклих годину дана највише је постигнуто у одржавању макроекономске стабилности, иако се влада колеба. Напредак у изградњи институција је скроман и нема назнака да ће се побољшати ускоро. Инвестиције у инфраструктуру су такође недовољне, без наговештаја да ће порасти.

Александар Микавица

(Политика)